

Η Μεγάλη Ελληνική Επανάσταση του 1821 και η Κρήτη

/ [Ιστορία - Εθνικά Θέματα](#)

Μάρτιος 1821... Οι Έλληνες υψώνουν με περίσσια γενναιότητα και ανδρεία το ανάστημά τους στον επί 400 χρόνια τούρκο κατακτητή. Η [Κρήτη](#), με ελάχιστα όπλα και με δυσκολίες στην επικοινωνία με την υπόλοιπη Ελλάδα, μετράει αντίστροφα για τη δική της ισχυρή παρουσία στον αγώνα, δύο μήνες αργότερα. Η επανάσταση του Μαρτίου του [1821](#) από τους Έλληνες, γίνεται «φυτίλι», που ανάβει για μία ακόμη φορά τη φλόγα της λευτεριάς, στη συνείδηση των Κρητικών.

Μιλώντας στο ΑΠΕ-ΜΠΕ ο διδάκτορας Ιστορίας της Παιδείας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων Γιώργος Καλογεράκης, αναφέρει ότι η έναρξη της Επανάστασης του 1821 στην Κρήτη, έχει ως αφετηρία τις περιοχές των Σφακίων, Γλυκά Νερά, Λουτρό και Παναγία Θυμιανή. «Οι Σφακιανοί, ανυπότακτοι καθ'όλη τη διάρκεια της τουρκοκρατίας, (1845-1821), με μια ολοκληρωτική καταστροφή της επαρχίας τους στην Επανάσταση του Δασκαλογιάννη το 1770 και το φριχτό του τέλος στο Ηράκλειο το 1771, σε τέσσερις συνεδριάσεις, τους μήνες Απρίλιο και Μάιο του 1821 αποφασίζουν την έναρξη της Επανάστασης».

Στα Γλυκά Νερά στις 7 Απριλίου 1821, στο Λουτρό στις 15 Απριλίου και 21 Μαΐου 1821 και στην Παναγία Θυμιανή στις 29 Μαΐου 1821. Η επιλογή της 29ης Μαΐου, συνάδει με την 29η Μαΐου 1453, που οι Οθωμανοί «πάτησαν» τη Βασιλεύουσα. Φιλικοί, χωρικοί και μοναχοί, πρωτοστατούν στον κρητικό ξεσηκωμό. Ωστόσο, παρά τη σκληρή αντίδραση των Οθωμανών, τίποτα δε μπορεί να σβήσει τη φλόγα που έχει ανάψει στην ψυχή των Κρητικών.

«Έτσι, η πρώτη μάχη της Επανάστασης στην Κρήτη, δίδεται στο χωριό Λούλος Χανίων, στις 14 Ιουνίου 1821» αναφέρει ο κ. Καλογεράκης, εξηγώντας ότι όλη η Κρήτη είχε ελευθερωθεί ως τον Μάιο του 1822, όταν οι ανήμποροι να υποτάξουν την επανάσταση Τούρκοι, ζήτησαν βοήθεια από τον Αιγύπτιο Μωχάμετ Άλι που αποφάσισε και έστειλε στο νησί τον γαμπρό του Χασάν πασά.

Μάλιστα στο εμβληματικό έργο Ιστορία του Ελληνικού Έθνους στον τόμο η Ελληνική Επανάσταση, η άφιξη του Χασάν Πασά στην Κρήτη περιγράφεται ως εξής :

«Τρίτη 28 Μαΐου 1822. Άφιξη του Αιγυπτιακού στόλου στη Σούδα με 114 πλοία. Τριάντα (30) Αιγυπτιακά και ογδόντα τέσσερα (84) Γαλλικά. Τα Γαλλικά ήταν φορτηγά και μεταγωγικά. Επικεφαλής του Αιγυπτιακού στρατού ο γαμπρός του Αντιβασιλέα της Αιγύπτου Μωχάμετ Άλι Χασάν πασάς. Η δύναμη του στρατού ήταν 10.000 άντρες (μισθοφόροι Αλβανοί και Αιγύπτιοι) και 500 ιππείς».

Σύμφωνα με τον διδάκτορα Ιστορίας της Παιδείας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, οι μάχες στην Κρήτη καθ' όλη τη διάρκεια της Επανάστασης ήταν σφοδρές, όπως σκληρός ήταν και ο ζυγός που υπέμεναν οι Κρητικοί. Σύμφωνα με τον κ. Καλογεράκη, υπολογίζεται ότι στα χρόνια της επανάστασης, έχασαν τη ζωή τους περίπου το ένα τρίτο των Κρητικών, ενώ άλλοι τόσοι υπολογίζεται ότι μη αντέχοντας το ζυγό και τη σκλαβιά, μετακινήθηκαν προς την Ελλάδα μετά το τέλος της επανάστασης.

Η Μεγαλόνησος άλλωστε, παρά τον φόρο αίματος και τις θυσίες των Κρητικών,

δεν ενσωματώθηκε στο νέο Ελληνικό κράτος. Είχε μπροστά της 60 σχεδόν επιπλέον χρόνια σκλαβιάς και μια σειρά από επαναστάσεις, με σύνθημα «Ένωση ή Θάνατος». Επαναστάσεις όπως αυτή του 1833, το 1841, το 1866- 69, το 1877- 78, το 1881, το 1889 και το 1895 -97. Αγώνες επί αγώνων, μάχες επί μαχών, μέχρι την ίδρυση της Κρητικής Πολιτείας που διήρκησε ως μεταβατικό στάδιο για περίπου 15 έτη. Ήταν η τελευταία πράξη, πριν τη μεγάλη στιγμή, ήρθε το 1913, όταν η Κρήτη ενώθηκε με την υπόλοιπη Ελλάδα, δίνοντας στους Κρητικούς, αυτό που λαχταρούσαν όσο την ίδια τους την ελευθερία.

Πάντως ανάμεσα στις ηρωικές μορφές Αρχηγών και Οπλαρχηγών που αναδείχτηκαν τα χρόνια του Αγώνα στην Κρήτη και ήταν πολλοί, συγκαταλέγονται μεταξύ άλλων οι Βασίλης Χάλης, Ιωάννης Παπαδογεωργάκης, Παπαδαντρέας, Μουτσογιάννης, Σήφακας, Βαρδουλομανούσος, τα αδέρφια Αναγνώστης, Ανδρέας και Πέτρος Μανουσέλης, Στρατής Δεληγιαννάκης - Μπικοστρατής, Κωστόπουλος, Ιωάννης Δρουλίσκος, Μανόλης Ρουστικιανός, Ρούσος Βουρδουμπάς, Μιχάλης και Δημήτρης Κουρμούλης, Μιχαήλ Κόρακας, Εμμανουήλ Καζάνης, Ξωπατέρας, Γεώργιος Τσουδερός, Πωλογιωργάκης, Αντώνης Μεληδόνης, Ανδρέας Φασούλης, Ιωάννης Χάλης, Γεώργιος Δασκαλάκης - Τσελεπής, παπά Γιάννης Σκορδίλης, Παναγιώτου, Μαυροθαλασσίτης, Βαλέστ, Ιωάννης Μοσχοβίτης, Φραγκιός Καριώτης, Π. Ζερβουδάκης, Α. Πρωτοπαπαδάκης, Σήφης Κωνσταντουδάκης - Σήφακας, Μαυροθαλασσίτης, Γεώργιος Κελαϊδής - Μουργιώτης, Ιάκωβος Κουμής, Γεώργιος Σακόρραφος η Ροδάνθη από την Κριτσά Μεραμβέλλου και ο Ηπειρώτης Χατζημιχάλης Νταλιάνης.

(Πηγή: ΑΠΕ-ΜΠΕ / Ράνια Μωραΐτη)